

Vruchtbare kring van paddestoelen

natuurdagboek 9 december 2014

Zijn meestal klein en rond, in de keuken tenminste, als ze uit hun supermarktbakje komen en gesneden en in de pan gehakt worden. In het wild zijn champignons vaak een stuk groter. Ook zijn ze niet altijd bol. Integendeel, de weidechampignon heeft vaak genoeg een flaphoed, met een golvende rand. De lamellen onder die hoed zijn gebroken wit tot rossig. De hoeden kunnen groter worden dan tien centimeter en staan vaak in een heksenkring. De heksenkring van weidechampignons waarin het exemplaar op de foto zich bevond, was een prachtige cirkel. Er zijn meerdere soorten paddestoelen die heksenkringen vormen.

De paddestoelen in een heksenkring zijn allemaal hoeden van dezelfde zwam. De zwam leeft ondergronds als een raffijn netwerk van schimmeldraden. Meestal blijft de zwam onzichtbaar onder de grond, maar soms vormt ie paddestoelen om sporen te laten verspreiden. De bovengrondse

paddestoelen zijn dus een soort vruchten van de ondergrondse zwam. Een heksenkring ontstaat als de zwam alle kanten opgroeit, steeds verder naar buiten, naar nieuwe bodem die nog vol voedingsstoffen zit. De zwam groeit niet als een steeds wijdere, naar buiten kabbelende rimpeling in een vijver, maar als een wiel met steeds langere spaken: de groeiende schimmeldraden. Aan het eind van een schimmelspaak kan een paddestoel groeien.

Binnen een heksenkring heeft de zwam de voedingsstoffen in de bodem al opgesoupeerd. In gras wordt een kring van weidechampignons of andere zwammen vaak opgeluisterd door een donkergroenere kleur van het gras. Het gras is er ook hoger dan het andere gras. Dat komt doordat afgestorven en rottende paddestoelen voor bemesting zorgen en doordat de zwam voedingsstoffen morst. Al voordat de zwammen verschijnen, wordt het gras er weelderiger.

KOOS DIJKSTERHUIS

Een weidechampignon. FOTO KOOS DIJKSTERHUIS

Nieuwe wetgeving bedreigt groei biologische landbouw

De op stapel staande nieuwe Europese wetgeving voor biologische landbouw dreigt zo streng te worden dat de groei van de sector zal stagneren. Omdat de vraag van de consument jaarlijks met tien procent of meer toeneemt, zal dat tevens gaan leiden tot grotere importen uit niet-EU-landen. Die vrees uit Bionext, de koepel van biologische landbouw en voeding in Nederland.

"Wij hielden tegen een aantal punten aan", zegt woordvoerder Jasper Vink van Bionext. "Zo komt er een harde afkeuringsgrens voor residuen. Nu is het zo dat als er in een eindproduct bestrijdingsmiddelen worden aangetroffen, de controleorganisatie Skal op zoek gaat naar de oorzaak. Die oorzaak ligt lang niet altijd bij de boer. In de nieuwe wet echter krijgt de laatste schakel zonder meer de schuld en is die in één keer zijn certificaat als biologische boer kwijt. Stel, op een partij broccoli bij de supermarkt wordt pesticide aangetroffen, dan krijgt de toeleverende boer de schuld, ook al is de verwuiling te wijten aan zijn buurman."

ke titel die de Europese Commissie aan veel maatregelen geeft. "Dat klinkt mooi", zegt Vink, "maar heeft grote gevolgen. Neem een gemengd boerenbedrijf waarop de boer naast zijn reguliere productie een deel van zijn land inruimt voor een biologisch product. Dat gebeurt als de boer wil bekijken hoe het is om biologisch te telen. Zo'n gemengd bedrijf is straks niet meer mogelijk. Boeren die denken aan overstappen, bedenken zich nu nog eens extra."

Over vijf jaar zullen ook ontheffingen, bijvoorbeeld voor het gebruik van niet-biologisch zaaizaad en pootgoed, niet meer worden verleend. "Dat niet-biologisch uitgangsmateriaal wordt gebruikt omdat er geen biologische varianten van zijn."

Vandaag en maandag 15 december wordt erover vergaderd in Brussel. De Europese Commissie wil alvast een deel van de wetgeving volgend jaar ingevoerd zien. "Als dat gebeurt, is er geen weg meer terug, terwijl niet is te overzien wat de gevolgen zijn", aldus Vink.

REDACTIE GROEN

Afval inleveren is geld verdienen

In Hoogvliet is de wereld omgedraaid. Bewoners krijgen daar geld voor hun afval. En ze worden als ze dat inleveren keurig als klant behandeld.

TEKST **Hans Marijnissen**

POSTCODUHH!!! Heb je je lege verfblikken een jaar lang apart gehouden, en de kleine elektronica opgespaard, tijd je naar het gemeentelijk afvaldepot tegen de slagboom aan. En dan controleert een mechanische stien van een man die onderuitgezakt in het kantoorje verderop zit via de intercom of je wel echt uit de gemeente zelf komt.

Bij 'Afval loont' in Hoogvliet (gemeente Rotterdam) gaat dat anders. Daar zeggen ze vriendelijk 'goedemorgen' als je de oude kranten komt inleveren, en de kunststof flessen. Ze helpen je even op weg als je niet weet dat een melkkarton niet bij het papier hoort. Hier geen mannen in fluorescerende werkpakken, maar personeel in helder groene polo's. Maar het grootste verschil tussen het traditionele afvaldepot en de vestiging van Afval loont is toch wel dat je geld ontvangt voor het afval. Geen enorme bedragen, maar van die vergoeding krijg je wel een goed gevoel.

En dat is nu precies de bedoeling, zegt Jorgen van Rijn, directeur van Afval loont. Hij spreekt om de sfeer er een beetje in te houden ook niet van een 'depot', maar van een 'filiaal'. Als hij zijn concept aan Franse partijen moet presenteren, noemt hij zijn vestiging in de oude brandweerkazerne van Hoogvliet zelfs 'boutique'. Nou is dat misschien wat doorgeschoten, maar het moet gezegd: de gescheiden afvalinzameling is er onder de vleugels van Van Rijn een stuk gezelliger op geworden.

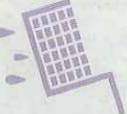
De kern van zijn bedrijfsfilosofie is dat afval weer als grondstof ingezet kan worden, en daarom 'waarde' heeft. Die waarde moet worden uitgedrukt in geld. Burgers die hun afval gescheiden komen inleveren, krijgen dus in

klare munt uitbetaald. "Maar dat is slechts een deel van het verhaal. Als je afval scheidt en inlevert, bescherm je ook het milieu. Daar krijg je een goed gevoel van. Onze missie is dan ook 'Samen sparen we de natuur'. Dat geeft toch een beter gevoel dan dat belerende vingertje van de overheid die hel en verdoemenis predikt als we niet beter voor het milieu zorgen."

De bewoners van Hoogvliet die veelal in flats wonen, kunnen tijdens winkeltijden hun afval aanbieden. Dat wordt ter plekke gewogen, en de waarde van hun afval wordt uiteindelijk op hun rekening gestort. Ze kunnen er ook voor kiezen om dit over te laten maken naar een goed doel als het Wereld Natuur Fonds of de sportclub. Een kilo papier levert 4 cent op, een kilo plastic 15 cent (voor andere bedragen: zie illustraties).

"Rijk zullen de mensen er niet van worden", zegt Van Rijn, "maar ze vinden het wel leuk dat ze beloond worden. Gemiddeld krijgen ze jaarlijks zo'n twintig tot dertig euro uitbetaald. Een kwart van de aanbieders neemt ook het afval van andere huishoudens mee. Dan loopt dat bedrag natuurlijk op. En als scholen of sport-

'Rijk zullen de mensen er niet van worden, maar ze vinden het wel leuk dat ze worden beloond'

					
Frituurvet 15 cent per kilo	Textiel 15 cent per kilo	Papier 4 cent per kilo	Klein elektrisch 5 cent per kilo	Plastic 15 cent per kilo	Metaal 10 cent per kilo

Jørgen van Rijn (rechts), directeur van Afval Loont, ontvangt een klant bij de vestiging in Hoogvliet. FOTO ARIE KIEVIT

clubs de handen ineen slaan helemaal.”

Het merendeel van de spaarders is veertig-plus, aldus Van Rijn, de leeftijd waarop mensen opgroeiende kinderen hebben en zich wat bewustere bezighouden met de toekomst van de planeet waarop hun kinderen groot worden. In voorlichtingscampagnes richt hij zich vooral op scholen, om kinderen bekend te maken met het voordeel van gescheiden afval inleveren. In de groep van twintigers en dertigers die hij bij Afval Loont nauwelijks ziet, investeert hij niet. “Die worden vanzelf ouder, krijgen kinderen en dan komen ze wel.”

Zijn klanten noemen de beloning niet als hoofdagument. ‘Goed doen voor natuur en milieu’ scoort duidelijk beter, al houdt Van Rijn er rekening mee dat daar wat ‘wenselijke antwoorden’ bij zitten. “De inwoners van Hoogvliet vinden het gewoon prachtig op plaatselijk niveau samen een afvalstoffentonde te vormen, terwijl daarover op het Binnenhof alleen maar wordt gepraat.”

Betere prijs

De hoogbouwwijk kent op dit moment 2.700 ‘spaarders’, die in vijftien maanden tijd samen zo’n 780.000 kilo afval inleverden. Papier scoort het hoogst, gevolgd door plastic en textiel. Van Rijn moest daar 51.000 euro voor betalen aan de spaarders. Maar hij wist afval voor een betere prijs door te verkopen, want hij mag zichzelf dan wel een ‘duurzame doener’ noemen. Van Rijn vindt dat juist duurzaamheid een economische basis moet hebben. Aan subsidies heeft hij een broertje dood.

Dat geld komt op drie manieren bij hem binnen. “Ik betaal de inwoners bijvoorbeeld 15 cent voor een kilo plastic, maar kan dat voor 40 cent doorverkopen”, rekent hij voor. “Voor

‘Wat zou het mooi zijn als iedere supermarkt in de toekomst een recyclingshop zou hebben’

klein elektrisch betaal ik 5 cent per kilo, en ik verkoop het voor 9 cent. Hoe groter de partij, hoe meer ik ervoor krijg per kilo.” Verder declareert hij bij de gemeente de ‘vermeden verwerkingskosten’ die Hoogvliet had moeten maken als het afval opgehaald en verbrand had moeten worden. De gemeente Barendrecht waar Afval Loont binnenkort de deuren open, geeft straks nog eens een vergoeding van 10 euro per huishouden (in totaal 180.000 euro). Daarnaast werkt hij een stuk efficiënter dan het systeem van bijvoorbeeld Plastic Heroes. Daarin worden containers opgehaald die slechts 50 kilo plastic bevatten: de rest is lucht. Van Rijn stuurt pakketten van 3.000 kilo de weg op. Zijn filialen plaatst hij in leegstaande panden bij winkelcentra, met een lage huur en eenvoudig te ‘ingraderen’. Oude brandweerkazernes blijken uitstekende panden voor Afval Loont, omdat die centraal gelegen zijn en de vrachtwagens daar naar binnen kunnen rijden. Hij is ervan overtuigd dat de gemeente goedkoper uit is, en dat tonen de cijfers van Barendrecht ook, de volgende gemeente waar maar liefst drie vestigingen tegelijkertijd worden geopend (zie kader). “Maar mijn systeem is geen

wondermiddel. Afval Loont werkt op plekken waar mensen door de omstandigheden geen afval kunnen scheiden. Dan heb ik het over buurten met veel hoogbouw of de centra van steden. Daar kunnen de mensen niks met al die containers. Mijn systeem is dus geen algemeen alternatief voor de ondergrondse afvalcontainer, nascheiding of strategied. Maar op bepaalde locaties duidelijk wel.”

Cursussen

Afval Loont richt zich volgens Van Rijn niet alleen op het milieu, maar ook op wat heet ‘sociale duurzaamheid’. Hij werkt niet met vrijwilligers of gesubsidieerde arbeidskrachten, maar met mensen met, zoals hij het noemt, ‘een afstand tot de arbeidsmarkt’. Hij haalt hen weg bij het ‘papierprikken’ en geeft ze allerlei cursussen in dienstverlening. Daarna krijgen ze bij Afval Loont een echte baan. “Met deze ervaring kunnen ze in de toekomst een nieuwe stap maken.”

Van Rijn wil uitbreiden, en dat doet hij onder meer door de introductie van crowdfunding, een alternatief voor crowdfunding. Hij heeft in acht dagen tijd bij vijftig investeerders 90.000 euro opgehaald die dit bedrag tegen een rente van 8 procent voor vier jaar aan hem lenen. Een volgende financieringsactie staat op stapel.

Maar hij praat zich ook de blaren op de tong, bij gemeenten die voor zijn concept in aanmerking komen. Dat zijn feitelijk alle steden met een compacte binnenstad en wijken met hoogbouw. Hij heeft inmiddels vergoederde plannen met Amersfoort. “Maar wat zou het mooi zijn als iedere supermarkt in de toekomst op het parkeerterrein een recyclingshop zou hebben”. Die term heeft Van Rijn nog niet eerder gebruikt. Hij blijft dromen.

Barendrecht stopt alweer met de oranje plastic-container

De gemeente Barendrecht stopt met de inzameling van kunststof via de bovengrondse containers met het Plastic Heroes-logo. Afval Loont is volgens een woordvoerder namelijk veel goedkoper. De ingezamelde hoeveelheid kunststof via de huidige 25 bovengrondse containers in Barendrecht ligt nu op 138 ton per jaar. De kosten van de inzameling (88.829 euro) liggen daarmee momenteel op 644 euro per ton. Dit is ver boven het landelijk gemiddelde. Na de overstap is de gemeente nog maar 430 euro per ton kwijt. Daarmee wordt jaarlijks 30.000 euro bespaard.

